

WOJEWODA
ZACHODNIOPOMORSKI

Szczecin, 25 marca 2021 r.

Znak: ZPS-3.9911.1.2021.RK

Pani / Pan
Marszałek Województwa
Zachodniopomorskiego
Prezydent Miasta
Starosta Powiatu
Burmistrz/Wójt

informuję, że w latach 2019-2020 pracownicy Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego przeprowadzili łącznie 101 kontroli dotyczących wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Podstawę do przeprowadzania kontroli stanowi art. 186 pkt 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹ oraz rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli.²

Przy dokonywaniu oceny kontrolowanych jednostek stosowana była 4 - stopniowa skala: ocena pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości i negatywna.

Poniżej przedstawiam dane liczbowe dotyczące kontroli przeprowadzonych w latach 2019-2020:

lp.	zagadnienie	liczba
1.	liczba przeprowadzonych kontroli ogółem: z tego	101
1.1.	w powiatach i u organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej	23
1.2.	w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	24
1.3.	w gminach i podmiotach organizujących pracę z rodziną	54
2.	liczba wydanych zaleceń	356
3.	liczba ocen pozytywnych	12
4.	liczba ocen pozytywnych z uchybieniami	35
5.	liczba ocen pozytywnych mimo stwierdzonych nieprawidłowości	48
6.	liczba ocen negatywnych	6
7.	liczba kar nałożonych za brak realizacji zaleceń pokontrolnych	7

¹ Ustawa z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.)

² Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli

Przeprowadzone kontrole oraz sprawozdawczość w Centralnej Aplikacji Statystycznej pozwoliły na sformułowanie następujących wniosków dotyczących zmian w obszarze wspierania rodziny i pieczy zastępczej oraz głównych problemów wymagających dalszych intensywnych działań.

1. Zmiany dotyczące wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej:

Dane statystyczne obrazujące zmiany – porównanie II półrocza 2018 i 2020 roku

lp.	zagadnienie	II półrocze 2018 r.	II półrocze 2020 r.
1.	liczba placówek wsparcia dziennego	156	239
2.	liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego	3814	4973
3.	liczba rodzin zastępczych	2357	2297
4.	liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych	61	58
5.	liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	949	836
6.	liczba dzieci w rodzinach zastępczych	3718	3735
7.	liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	835	772
8.	napływ dzieci do pieczy ogółem, z tego:	493	534
8.1.	do rodzin zastępczych	358	401
8.2.	do placówek opiekuńczo-wychowawczych	135	133
9.	powrót dzieci z pieczy zastępczej do domu rodzinnego ogółem, z tego:	170	150
9.1.	z rodzin zastępczych	102	120
9.2.	z placówek opiekuńczo-wychowawczych	68	30
10.	limity rodzin zastępczych zawodowych	129	131

dane z Centralnej Aplikacji Statystycznej

Pozytywną zmianą w systemie pracy z rodzinami, w których są dzieci jest znaczny wzrost liczby placówek wsparcia dziennego i wzrost miejsc w tych placówkach o ponad 1000. Kolejnym pozytywnym zjawiskiem jest ograniczanie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. W ciągu dwóch lat nastąpiło zmniejszenie tych miejsc o ponad 100. Nastąpił wzrost liczby dzieci, które zostały umieszczone w pieczy zastępczej, ale może to być spowodowane występującym stanem epidemii i ograniczoną pracą środowiskową. Zmniejszyła się ogólna liczba dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej do domu rodzinnego, ale pozytywnym jest, że nastąpił wzrost dzieci powracających do domów rodzinnych z rodzin zastępczych.

Istotnym elementem zmian jest również standaryzacja placówek opiekuńczo-wychowawczych. Od 1 stycznia 2012 roku placówki zobowiązane były ograniczać liczbę umieszczanych dzieci, tak aby do 1 stycznia 2021 r. osiągnąć stan wychowanków nie większy niż 14. Wielu samorządom udało się pomyślnie zakończyć standaryzację. Obecnie w 52 placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywa do 14 wychowanków. W przypadku 8 placówek, które nie osiągnęły standardu dotyczącego liczby dzieci i tym samym przestały spełniać warunki określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, przed cofnięciem zezwoleń na ich prowadzenie, 5 wyznaczyłem dodatkowy termin na spełnienie tych warunków, a w 3 pozostałych sprawy o wyznaczenie dodatkowego terminu są w toku.

2. Główne problemy wymagające działań:

- 1) W porównaniu do roku 2018 nastąpiło zmniejszenie liczby zatrudnionych asystentów i rodzin objętych ich wsparciem. Na koniec 2018 r. gminy zatrudniały 209 asystentów, którzy pracowali z 1943 rodzinami, a na koniec 2020 r. zatrudnionych było 196 asystentów i obejmowali oni wsparciem 1789 rodzin. Jest to niepokojące, ponieważ wsparcie asystenta jest jednym z podstawowych narzędzi pracy z rodzinami, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze. Skutecznie prowadzona praca w środowisku w sposób bezpośredni wpływa na ograniczenie liczby dzieci zabieranych z rodzin i umieszczanych w pieczy zastępczej.
- 2) Nieadekwatna do występujących potrzeb jest liczba miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej, a w porównaniu do roku 2018 zmniejszyła się jeszcze liczba rodzin zastępczych z 2357 do 2297. W rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka liczba umieszczonych wychowanków jest wyższa niż pozwalają przepisy. Przedłużane są niezasadnie pobyty dzieci w zawodowych rodzinach zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz w placówkach interwencyjnych. Dzieci poniżej 10 roku życia bez wskazania ustawowego umieszczane są w pieczy instytucjonalnej zamiast w rodzinnej. Powiaty ustalają niskie roczne limity rodzin zastępczych zawodowych, a rozwój zawodowego rodzicielstwa zastępczego jest główną drogą do ograniczenia pieczy instytucjonalnej. W placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywają dzieci, które powinny być umieszczone w pieczy rodzinnej. Zgodnie z art. 95 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego i specjalistyczno-terapeutycznego powinny być umieszczane dzieci powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie. Przywołany przepis wskazuje, że 10 rok życia nie jest wyznacznikiem tego, że dziecko może być umieszczone w pieczy instytucjonalnej. Powinny być spełnione jeszcze wskazane w przepisie przesłanki.
- 3) Umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej w znacznej odległości od dotychczasowego środowiska, co zdecydowanie utrudnia kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi dziecku, a także istotnie ogranicza działania na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

Poniżej przedstawiam najistotniejsze nieprawidłowości stwierdzone w trakcie kontroli.

1. W zakresie pieczy zastępczej:
 - a) przekraczanie określonej w przepisach liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka,
 - b) umieszczanie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych dzieci poniżej 10 roku życia przy braku wskazań wynikających z obowiązujących przepisów,

- c) umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej w znacznej odległości od dotychczasowego środowiska, co znacznie utrudnia pracę na rzecz powrotu dziecka do rodziny,
- d) opóźnienia w realizacji postanowień sądu o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej,
- e) przekraczanie wskazanych w przepisach okresów pobytu dzieci w rodzinach zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego,
- f) rozdzielanie rodzeństw przy umieszczaniu w pieczy zastępczej,
- g) niezapewnienie utrzymywania kontaktów rodzeństwom umieszczonym w różnych formach pieczy zastępczej,
- h) niezapewnienie utrzymywania kontaktów dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej z rodzicami i innymi osobami bliskimi dziecku,
- i) nieterminowe dokonywanie ocen zasadności pobytu dzieci w pieczy zastępczej oraz modyfikacji planów pomocy dziecku,
- j) nieskładanie do sądu wniosków o uregulowanie sytuacji prawnej wobec dzieci, których sytuacja opisana jest w art. 47 ust. 6 i 7 i art. 100 ust. 4a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- k) nieterminowe dokonywanie ocen rodzin zastępczych,
- l) braki w dokumentacji potwierdzającej współpracę koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej z asystentem rodziny/podmiotem organizującym pracę z rodziną podczas przygotowywania planów pomocy dziecku,
- m) powierzenie opiece koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej więcej niż 15 rodzin i rodzinnych domów dziecka,
- n) brak sprawowania kontroli nad rodzinami zastępczymi, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi i organizatorami rodzinnej pieczy zastępczej,
- o) niezgłaszanie lub zgłaszanie z opóźnieniem do ośrodka adopcyjnego dzieci z uregulowaną sytuacją prawną niezwłocznie po uzyskaniu informacji, uzasadniającej zakwalifikowanie dziecka do przysposobienia.

2. W zakresie wspierania rodziny:

- a) brak ciągłości w zapewnieniu wsparcia asystenta rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- b) niezatrudnianie asystentów rodziny lub zatrudnianie liczby asystentów nieadekwatnej do potrzeb gminy,
- c) brak placówek wsparcia dziennego albo liczba miejsc w istniejących nieadekwatna do potrzeb gminy,
- d) działania asystentów nieadekwatne do potrzeb rodzin i problemów w niej występujących,
- e) przydzielanie jednemu asystentowi rodziny więcej niż 15 rodzin.

W załączeniu przekazuję szczegółowe zestawienie wydanych zaleceń w powiatach, gminach i placówkach opiekuńczo-wychowawczych/regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej.

Mając na uwadze przede wszystkim prawo dzieci do wychowywania się w rodzinie oraz dobro dzieci, które wymagają zapewnienia czasowej opieki i wychowania poza rodziną biologiczną, a także zgodną z prawem realizację zadań określonych w obowiązujących przepisach, dotyczących wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej proszę o dokonanie weryfikacji sytuacji na Państwa terenie i w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości niezwłocznie ich usunięcie.

Dziękuję za dotychczasową dobrą współpracę i życzę sukcesów przy realizacji działań, prowadzonych na rzecz rodzin z dziećmi oraz dzieci przebywających w pieczy zastępczej na terenie naszego województwa.

.....

Na oryginale właściwy podpis.

Załączniki:

- 1) załącznik nr 1 zestawienie zaleceń wydanych w powiatach i organizatorom rodzinnej pieczy zastępczej
- 2) załącznik nr 2 zestawienie zaleceń wydanych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych/regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej
- 3) załącznik nr 3 zestawienie zaleceń wydanych w gminach i podmiotom organizującym pracę z rodziną